

UZAKTAN EĞİTİM ÖĞRENCİLERİNİN DERS ÇALIŞMA STRATEJİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Yrd. Doç. Dr. Necmettin Teker

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Özet

Türkiye’de uzaktan eğitim her geçen yıl biraz daha önem kazanmaktadır. Geçilen noktada uzaktan eğitim uygulamaları ile 1.000.000’u geçen öğrenci kitlesine hizmet sunulmaktadır. Bu öğrencilerin en fazla yararlandıkları öğrenme kaynağı basılı materyallerdir. Bu nedenle araştırmada uzaktan eğitim öğrencilerinin etkili ders çalışma stratejilerine sahip olma durumu sınıflara ve bölümlere göre karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Genel tarama modeli çerçevesinde ve anket uygulaması şeklinde yürütülen araştırmaya 150 uzaktan eğitim öğrencisi katılmıştır. Toplam 26 sorudan oluşan anket formunun genel güvenilirliği .82 olarak hesaplanmıştır. Toplanan veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve tek boyutlu varyans analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Yapılan anlamlılık testlerinde .05 hata oranı temel alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin ders çalışmaya zihinsel olarak hazırlanması, zaman kullanımı, çalışma ortamını düzenleme, farklı kaynaklardan yararlanmaya ilişkin stratejilerini oluşturmada kısmen sorun yaşadıkları söylenebilir. Buna karşın öğrencilerin etkili okuma, ders çalışma, değerlendirme stratejilerine sahip oldukları ve özgüvenlerinin yüksek olduğu, kendi kendilerini kontrol becerilerini geliştirdikleri söylenebilir. Bazı özellikleri göstermede bölümler ve sınıflar arasında küçük farklılıklar olmasına rağmen üst sınıflara gelindikçe bir uzaktan eğitim öğrencisinin sahip olması gereken özellikleri daha çok gösterdikleri görülmektedir.

Anahtar Sözcükler

Uzaktan eğitim, basılı öğretim materyali, etkili ders çalışma stratejileri

COMPARISON OF DISTANCE LEARNERS' STUDY STRATEGIES

Assist. Prof. Dr. Necmettin Teker

Ankara University Faculty of Educational Sciences
Department of Computer Education and Instructional Technologies

Abstract

Recently more than a million students have been educated in distance education. Most commonly used learning source for Turkish distance-education students are printed instructional materials. In this research, having distance-learning students' effective learning strategies compared their departments and grades. In a survey model one hundred and fifty distance-education students took a questionnaire, which has 26 items and its reliability coefficient calculated as 0,82. One-way analysis of variance (ANOVA) was used to analyze data. Alpha was determined as 0,05. Results showed that students have difficulty in constitute strategies for mental prepare to study, using time, arranging study environment and making use of different sources. However, students have effective reading, study and assessment strategies as well as study and control abilities and high self-confidence can be concluded. In addition there are some significant qualifications between departments and grades. Upper grade students' qualifications, which promote success in distance education, are higher than lowers. It must be considered that these findings were obtained from limited number of students, who took advantage of helping from academic advisor.

Keywords

Distance education, printed instructional materials,
effective learning strategies.

GİRİŞ

Türkiye’de 1982 yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası’nın çıkmasıyla birlikte kurulan Açıköğretim Fakültesi, çeşitli nedenlerle bir yüksek öğretim kurumuna devam edemeyen büyük kitlelere uzaktan eğitim yöntemleri kullanarak öğrenim hizmeti sunmuştur.

Zaman içinde ortaya çıkan çeşitli ihtiyaçlar nedeniyle 18 Ağustos 1993 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 496 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile uzaktan eğitim sistemi yeniden şekillenmiştir. Buna göre Anadolu Üniversitesi’ne bağlı olan Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakülteleri merkezi açıköğretim yapmakla görevlendirilmiştir. Uzaktan eğitim yöntemleri kullanarak yürütülen dört yıllık lisans programları İktisat ve İşletme Fakültelerine; ön lisans, lisans tamamlama ve her türlü sertifika programlarını yürütme görevi ise Açıköğretim Fakültesi’ne verilmiştir (Hakan, 1996).

Anadolu Üniversitesi’ne bağlı Açıköğretim, İktisat ve İşletme Fakülteleri tarafından yürütülen uzaktan eğitim programlarını oluşturan temel unsurlar; basılı ders malzemeleri, televizyon ve radyo programları, akademik danışmanlık hizmetleri, bilgisayar destekli eğitim, ölçme ve değerlendirmedir (Gökdağ, 1986; Hakan, 1996). Uzaktan eğitim programlarının yürütülmesinde yararlanılan kaynaklar içerisinde de basılı ders malzemeleri temel eğitim ortamı olarak görülmektedir (Teker, 1995).

Dünya’da ve Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimine bakıldığında uygulamada büyük değişimler ve gelişmeler olduğu görülmektedir. Bunun temelinde kuramsal alandaki gelişmeler ve işe koşulan teknolojilerin çeşitlenmesi bulunmaktadır. Peters, 1960’ların başlarında uzaktan eğitim kurumlarını analiz etmiş ve endüstriyel dönemden önce uzaktan eğitimin varlığından söz edilemeyeceği yargısına vararak, “eğitimin endüstrileşmesi” kuramını oluşturmuştur. Moore ise, 1970’lerin başında formüle ettiği “bağımsız çalışma kuramı”nı 1990’ların başında “etkileşimsel uzaklık kuramı” adı altında yeniden yapılandırmıştır. Bu kuramın iki temel boyutu vardır. Birincisi, diyalog ve yapı bileşeni, ikincisi ise, bireyin özerkliği ya da bağımsızlığıdır (Stirlin, 1997; Simonson ve Schollosser, 1998). Holmberg’in (1989) “etkileşim ve iletişim kuramı” ise genel iletişim kuramına dayanmaktadır. Bu kuramda dolaylı iletişimde soru-cevap ve tartışmaların gerçek değişimi kadar, aidiyet ve işbirliği duygularının uzaktan eğitimi etkilediğine dikkat çekmektedir. Tamamen Amerika Birleşik Devletleri orijinli geliştirilen “eşitlik kuramı”; güçlü etkileşimli telekomünikasyon sistemleri kullanılarak uzaktan eğitim öğrencilerine örgün öğrenim gören öğrencilerin öğrenme yaşantılarından farklı olsa da, eşdeğer yaşantıların sağlanması gerektiğine odaklanmaktadır (Simonson ve Schollosser, 1998). Keegan’a (1995) göre sanal ve elektronik sınıf uygulamaları bunu gerçekleştirebilecek gibi görünmektedir.

Uzaktan eğitim uygulamalarında hangi kuramsal yaklaşım ya da bileşenler dikkate alınırsa alınsın, uzaktan eğitim öğrencilerinin normal öğrencilere göre tek başına

öğrenme zorunluluğu daha fazladır ve bu da uzaktan eğitim öğrencisinin birinci görevidir. Bu zor bir görevdir. Planlama, motivasyon, düzenli ve verimli ders çalışma ve öğrenme materyallerini analiz etme becerilerini gerektirir.

Diğer bir anlatımla herhangi bir bilginin kazanılması, bunun varolan bilgilerle ilişkilerinin kurulması ve gereğinde hatırlanmasını kolaylaştıracak düşünce ve davranışlarla, uzaktan eğitim öğrencisinin sahip olması gerekir. Örneğin, bilgi özetleme, bir bilgi ya da fikri kendi sözcükleriyle ifade etme, benzetmeler yapma, not tutma, bir fikri ana hatlarıyla belirleme gibi (Köymen, 1989). Verimli ders çalışma becerilerine sahip olmayan öğrenciler, gösterdikleri çabanın ve harcadıkları zamanın karşılığını alamadıkları için okuldaki başarısı ve buna bağlı olarak okul sonrası yaşamlarında da olumsuz yönde etkilenmektedir (Türkoğlu, Doğanay, Yıldırım, 1998). Bu olumsuz sonuçlardan kurtulmanın yolu ise Levis'e (1985) göre; uzaktan eğitim öğrencilerinin verimli ders çalışma stratejilerini öğrenmeleridir. Bu hem sistemin hem de öğrencilerin başarılarında önemli bir konuyu oluşturmaktadır.

Moor'a göre uzaktan eğitimde öğrenci ile öğretmen arasında büyük uzaklık vardır. Bu yüzden öğrencinin öğretim programını yürütmek için çok fazla derecede sorumluluk alması gerekmektedir. Özerk, kendi kendine çalışma becerilerini geliştirmiş öğrenci, öğretmenin yardımına daha az ihtiyaç duyar. Bununla birlikte bir çok uzaktan eğitim öğrencisinin öğrenme amaçlarını belirlemede, bilgi kaynaklarını etkili kullanmada çeşitli sorunları yaşadığı bilinmektedir (Simonson ve Schollosser, 1998).

Türkiye gibi uzaktan eğitimde basılı ders malzemelerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı sistemlerde öğrencilerin verimli ders çalışma stratejilerini kazanmaları daha fazla önem kazanmaktadır. İşte bu gerekçelerle araştırmada verimli ders çalışma stratejileri inceleme konusu olarak seçilmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı Anadolu Üniversitesi'nin değişik fakülteleri tarafından yürütülen uzaktan eğitim programlarına devam eden öğrencilerin verimli ders çalışma stratejilerine sahip olma düzeylerini değerlendirmektir.

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Verimli ders çalışma stratejileri nelerdir?
- Öğrenciler verimli ders çalışma stratejilerini hangi düzeyde kullanmaktadır?
- Öğrenci verimli ders çalışma stratejilerini kullanma düzeyleri
- Fakülte,
- Devam edilen sınıf değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma genel tarama modeli çerçevesinde ve anket uygulaması şeklinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma kümesini Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi, İşletme Fakültesi ve Açıköğretim Fakültesi'nce uzaktan eğitim yöntemleri uygulanarak yürütülen İktisat Fakültesi, İşletme Fakültesi ve Açıköğretim Fakültesi programlarına kayıtlı ve 1999-2000 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde verilen Akademik Danışmanlık hizmetlerine katılan 167 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin seçilmesindeki gerekçe, uzaktan eğitim uygulamalarının doğası gereği öğrencilere ulaşmanın zorluğu, ekonomiklik ve kontrolün sağlanmasındaki güçlüklerdir. Uygulamada 17 anket yönergeye uygun olarak doldurulmadığı için iptal edilmiş ve 150 anket geçerli sayılmıştır.

Bilindiği gibi Anadolu Üniversitesi'nin uzaktan eğitim programları lisans, ön lisans, lisans tamamlama ve sertifika programlarında oluşmaktadır. Bu programlar İktisat, İşletme ve Açıköğretim Fakülteleri tarafından yürütülmektedir. İktisat Fakültesi tarafından yürütülen uzaktan eğitim programları iktisat, maliye, kamu yönetimi, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümlerinden oluşmaktadır. İşletme Fakültesi tarafından yürütülen uzaktan eğitim programları ise muhasebe, finansman, yönetim – organizasyon ve pazarlama bölümlerinden oluşmaktadır. Açıköğretim Fakültesi ise; sosyal bilimler, ev idaresi, büro yönetimi, gibi birbirinden farklı on dört branşta ön lisans programı, on iki branşta bir yıllık lisans tamamlama programı ve Batı Avrupa ülkelerinde yürütülen İktisat, İşletme ve Açık Lise programlarını içermektedir.

Çizelge 1. Öğrencilerin fakülte ve sınıflara dağılımı

		FAKÜLTE				SINIF				
		İKTİSAT	İŞLETME	AKÇIKÖĞRETİM	TOPLAM	1	2	3	4	TOPLAM
n		47	66	37	150	54	39	28	29	150
%		31.3	44.0	24.7	100,0	36.0	26.0	18.7	19.3	100,0

Araştırmada İktisat Fakültesi tarafından yürütülen uzaktan eğitim programlarından herhangi birine devam eden öğrenci İktisat Fakültesi; İşletme Fakültesi'nin herhangi bir bölümüne devam eden öğrenci İşletme Fakültesi ve Açıköğretim Fakültesi ön lisans programlarından herhangi bir bölümüne devam eden öğrenci de Açıköğretim Fakültesi (AÖF) öğrencisi olarak ele alınmıştır.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin ders çalışma stratejilerini konu alan bu araştırmada kullanılan araç, öğrenme ve ders çalışma stratejileri ile ilgili literatürden yararlanılarak geliştirilmiştir. Önce öğrenme ve ders çalışma stratejileri ile ilgili 100 maddelik

bir önerme havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra konu uzmanlarının katkısı da alınarak aynı anlamı veren ve tekrarlanan maddelerin elenmesinden sonra hazırlanan anket taslağı araştırmaya dahil edilmeyen 67 öğrenci üzerinde uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanan 26 soruya ilişkin güvenilirlik .82 olarak bulunmuştur.

Toplanan veriler tek yönlü varyans analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Varyans analizinin anlamlı çıktığı durumlarda anlamlı farklılık gösteren ortalamaları belirlemek amacıyla LSD (Least Significant Difference) tekniği kullanılmıştır. Yapılan anlamlılık testlerinde .05 hata düzeyi esas alınmış, ayrıca .01 hata düzeyinde anlamlı çıkan maddeler de çizelgelerde gösterilmiştir. Öğrencilerin verimli ders çalışma stratejileri ile ilgili görüşlere katılma düzeyi ortalaması 2.59 ve daha düşük olan maddeler gösterilmemiş, 2.60-3.39 arasında olan maddeler gösterilmekle birlikte yetersiz, 3.40 ve daha yüksek olan maddeler ise gösterilmiş olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde çalışma kümesini oluşturan öğrencilerin fakültele ve devam edilen sınıflara göre ders çalışma stratejileri karşılaştırılmaktadır.

Çalışma kümesini oluşturan öğrencilerin geneli içerisinde Açıköğretim Fakültesi 37 (%24.7), İktisat Fakültesi 66 (%44) ve İşletme Fakültesi 47 (%31.3), 1. Sınıf 54 (%36), 2. Sınıf 39 (%26), 3. Sınıf 28 (%18.7) ve 4. Sınıf 29 (%19.3) öğrenci ile temsil edilmiştir.

Çizelge 2'de uzaktan öğrenim gören değişik fakültele devam eden öğrencilerin ders çalışma stratejilerine ilişkin F testi sonuçları görülmektedir.

Çizelge 2, Madde 1-2'de görüldüğü gibi Açıköğretim, İktisat ve İşletme Fakültelerine devam eden öğrencilerin; ders çalışmaya başlamalarının zaman aldığı ve ders çalışmaya başladıklarında kendilerini yorgun hissettikleri söylenebilir. Bütün öğrenciler bu görüşe kararsız düzeyinde katılmaktadır. Ayrıca bu görüşe Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin katılma düzeyi İktisat Fakültesi öğrencilerine göre .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Materyaller, üniteler halinde ve düzenli aralıklarla öğrencilere gönderildiğinde öğrencilerin belirli bir çalışma temposu kazandığı dile getirilmektedir. Öğrencilerin ders çalışmaya başlamaları ve başladıktan sonra da kendilerini yorgun hissetmelerinin nedeni öğrencilerde genel olarak görülen, sınav günü yaklaşmaya kadar ders çalışmama eğiliminden kaynaklanabilir.

Uzaktan eğitim öğrencisi ağırlıklı olarak kendi kendine öğrenme etkinliklerini gerçekleştirme özelliğine sahip olması gerekir. Araştırmaya katılan bütün bölümlerin öğrencileri, derslerine başkalarıyla birlikte çalışmak yerine yalnız başına çalışmayı tercih ettikleri görüşünü onaylamıştır (Madde 3).

Çizelge 2.Farklı fakülte öğrencilerinin ders çalışma stratejilerinin karşılaştırılması

Madde	Grup	X	SS	F	LSD
1. Derslerime çalışmaya başlamam uzun zaman alıyor	1.AÖF	3,30	1,51	0,23	-
	2.İktisat	3,45	1,49		
	3.İşletme	3,51	1,41		
2. Çalışmaya başladığım zaman kendimi çalışmayacak kadar çok yorgun hissediyorum.	1.AÖF	3,49	1,43	3,56*	3-1
	2.İktisat	3,02	1,63		
	3.İşletme	2,60	1,42		
3. Derslerime başkaları ile birlikte çalışmaktansa yalnız çalışmayı tercih ederim.	1.AÖF	4,38	1,06	0,59	-
	2.İktisat	4,42	1,08		
	3.İşletme	4,60	0,83		
4. Yeni bir üniteye başladığım zaman üniteyi en iyi şekilde nasıl çalışabilirim diye düşünürüm.	1.AÖF	3,86	1,42	2,59	-
	2.İktisat	4,39	0,87		
	3.İşletme	4,13	1,24		
5. Ders kitaplarında verilen çalışma talimatlarına \ yönergelerine göre çalışırım.	1.AÖF	3,43	1,30	0,58	-
	2.İktisat	3,20	1,49		
	3.İşletme	3,11	1,36		
6. Bana karmaşık gelen konuları kendi kelimelerimle ifade edip, sonra çalışırım.	1.AÖF	3,46	1,46	1,42	-
	2.İktisat	3,92	1,37		
	3.İşletme	3,68	1,27		
7. Konuları okurken bana anlamlı gelen yerlerin altını çizerim.	1.AÖF	4,46	0,99	0,92	-
	2.İktisat	4,68	0,75		
	3.İşletme	4,51	0,98		
8. Ders çalışırken konuların önemli yerlerini not ederim.	1.AÖF	4,11	1,29	0,70	-
	2.İktisat	4,32	1,14		
	3.İşletme	4,04	1,49		
9. Bir konuyu anlamadığımda, anlayana kadar tekrar tekrar okumayı denerim.	1.AÖF	4,14	1,18	0,24	-
	2.İktisat	4,00	1,26		
	3.İşletme	4,15	1,27		
10. Ders çalışırken önemli noktaları gözden geçirmek üzere zaman zaman ara veririm.	1.AÖF	3,19	1,45	1,76	-
	2.İktisat	3,65	1,27		
	3.İşletme	3,68	1,34		
11. Ders çalışırken rakamları, grafikleri ve tabloları atlarım.	1.AÖF	2,38	1,48	1,68	-
	2.İktisat	2,85	1,65		
	3.İşletme	3,00	1,62		
12. Yeni düşünceleri anlamada gerçek yaşamdaki karşılıklarını bulmaya çaba gösteririm.	1.AÖF	3,57	1,32	0,70	-
	2.İktisat	3,44	1,51		
	3.İşletme	3,74	1,13		
13. Öğrendiklerim arasındaki ben-zerlik ve farklılıkları bulmaya çalışırım.	1.AÖF	3,57	1,34	0,34	-
	2.İktisat	3,39	1,38		
	3.İşletme	3,57	1,14		
14. Önceki öğrendiklerim ile yeni öğrendiklerim arasında bağ kurmaya çalışırım.	1.AÖF	3,62	1,11	2,82	-
	2.İktisat	3,91	1,11		
	3.İşletme	4,17	0,92		
15. Çalıştığım konuları bir başkasına öğrettiğimi düşünürüm.	1.AÖF	2,97	1,48	0,04	-
	2.İktisat	2,91	1,44		
	3.İşletme	2,98	1,54		

Çizelge 2 – devam

Madde	Grup	X	SS	F	LSD
16. Öğrendiğim konulardaki neden-sonuç ilişkilerini bulmaya çalışırım.	1.AÖF	3,32	1,31	5,00**	1-3
	2.İktisat	4,06	1,12		1-2
	3.İşletme	3,91	1,06		
17. Çalışma konusundaki öğrenme düzeyimi kontrol etmek için ilgili soruları cevaplamaya çalışırım.	1.AÖF	4,30	1,08	6,78**	1-3
	2.İktisat	4,83	0,45		1-2
	3.İşletme	4,62	0,64		
18. Konu ile ilgili bir problem verildiğinde, bu problemi nasıl çözebileceğimi düşünürüm.	1.AÖF	3,97	1,44	0,86	-
	2.İktisat	4,08	1,22		
	3.İşletme	4,30	0,88		
19. Ders kitaplarına ek olarak konu ile ilgili önerilen diğer kaynakları da bulup çalışıyorum.	1.AÖF	2,76	1,50	0,22	-
	2.İktisat	2,97	1,65		
	3.İşletme	2,94	1,58		
20. Ders çalışırken kısa zamanda okuduğum kelimeler anlamsız bir yığın haline geliyor.	1.AÖF	2,78	1,55	1,04	-
	2.İktisat	2,86	1,72		
	3.İşletme	2,45	1,30		
21. Eve gelen misafirler, çalışma yerindeki kargaşa ve arkadaş ziyaretleri çalışmamı engelliyor.	1.AÖF	3,51	1,63	1,05	-
	2.İktisat	3,92	1,38		
	3.İşletme	3,89	1,40		
22. Çalıştığım masada mektup, resim vb dikkat dağıtan gereksiz şeyleri bulundurmam.	1.AÖF	3,05	1,51	0,28	-
	2.İktisat	3,14	1,65		
	3.İşletme	3,30	1,43		
23. Sınavlarda sorulabilecek önemli noktaları seçmekte güçlük hissediyorum.	1.AÖF	2,68	1,27	3,30*	3-2
	2.İktisat	3,02	1,61		
	3.İşletme	2,32	1,24		
24. Ders çalışmayı planlamada güçlük çektiğimden sınavlarda başarısız oluyorum.	1.AÖF	2,46	1,37	0,23	-
	2.İktisat	2,64	1,44		
	3.İşletme	2,64	1,36		
25. Ders çalışmaya çok zaman verdiğim halde başarımlarım yeterli değil.	1.AÖF	2,14	1,16	0,30	-
	2.İktisat	2,18	1,35		
	3.İşletme	2,00	1,16		
26. Sınava hazırlanırken öğreneceğim şeyleri önem sırası, kitaptaki sıra vb mantıklı bir sıraya sokarım.	1.AÖF	3,38	1,59	2,98*	1-3
	2.İktisat	3,68	1,35		
	3.İşletme	4,06	0,89		

n=(AÖF 37, İktisat 66, İşletme 47); Sd=2;147; * p< ,05; ** p< ,01

Bölümler temel alınarak uygulanan F testi sonuçları anlamlı çıkmamıştır. Aynı sonuç öğrencilerin yeni bir üniteyi çalışmaya başladıklarında en iyi nasıl çalışabileceklerine ilişkin zihinsel olarak kendilerini hazırlamada da görülmektedir (Madde 4).

Uzaktan eğitimde kullanılan basılı öğretim materyallerinde öğrencilerin daha etkili çalışmalarını için yönergeler yer verilmektedir. İktisat ve İşletme Fakülteleri öğrencileri bu yönergeleri dikkate almada kararsız kalırken, Açıköğretim Fakültesi öğrencileri bu görüşe katılmaktadır (Madde5). Ancak F testi sonuçları anlamlı çıkmamıştır.

Etkili ders çalışma stratejileri arasında yer alan öğrenme malzemesini kendi ifadesiyle anlatma (Madde 6), okurken anlamlı gelen yerlerin altlarını çizme (Madde 7), önemli yerleri not alma (Madde 8), anlamadığı yerleri tekrar tekrar okuma (Madde 9), öğrenilen bilgiler ile pratik yaşam arasında ilişki kurma (Madde 12), öğrendikleri arasında benzerlik ve farklılıkları bulmaya çalışma (Madde 13), önceden öğrenilenler ile yeni öğrenilenler arasında bağ kurma (Madde 14), öğrenme düzeyini kontrol etmek için test sorularını yanıtlama (Madde 17), konu ile ilgili bir öğrenme sorunu olduğunda bunun nasıl çözülebileceğini düşünme (Madde 18) ile ilgili ders çalışma stratejileri bütün fakültelerdeki öğrenciler tarafından onaylanmıştır. Öğrencilerin bu görüşlere katılma düzeylerinde yalnızca 17. madde için F testi sonuçları anlamlı çıkmıştır. Bu sonuca göre İktisat ve İşletme Fakültesi öğrencilerinin ünitelerin sonunda yer alan testlerden, öğrenme düzeylerini kontrol etmek amacıyla daha etkin olarak yararlandıkları söylenebilir.

Ders çalışma esnasında önemli noktaları gözden geçirmek amacıyla zaman zaman ara vermeyi (Madde 10) bir ders çalışma stratejisi olarak kullanma görüşüne Açıköğretim Fakültesi öğrencileri kararsız düzeyde kalırken İktisat ve İşletme Fakültesi öğrencileri katılmışlardır. Ancak F testi sonuçları anlamlı çıkmamıştır. Ders çalışırken rakamları, grafikleri ve tabloları dikkate alma konusunda öğrencilerin tamamı kararsız kalmışlardır (Madde 11). Bu görüşe katılma düzeyleri arasında F testi sonuçlarına göre fark yoktur. Katılım düzeyinin kararsız olması ders kitaplarında kullanılan görsel öğrenme yardımcılarının içeriğe anlamlı katkı getirip getirmediğinin incelenmesi gerektiğini akla getirmektedir.

Her üç fakültede okuyan öğrenciler, çalıştığı konuları bir başkasına öğrettiklerini düşünme stratejisini kullanma (Madde 15) görüşüne katılmada kararsız kalmışlardır. F testi sonuçları arasında da fark yoktur. Açıköğretim Fakültesi öğrencileri öğrendikleri konudaki neden sonuç ilişkilerini bulmayı bir ders çalışma stratejisi olarak kullanmada kararsız kalırken, İktisat ve İşletme Fakültesi öğrencileri kullandıklarını belirtmişlerdir (Madde 16). F testi sonuçları da anlamlı çıkmaktadır. Bu sonuca göre sözü edilen çalışma stratejisini Açıköğretim Fakültesi öğrencilerine oranla İktisat ve İşletme Fakültesi öğrencilerinin daha etkili olarak kullandıkları söylenebilir.

Konu ile ilgili farklı kaynaklara başvurma (Madde 19) görüşüne katılmada bütün öğrenciler kararsız kalmışlardır. F testi sonuçlarında da fark yoktur. Bu sonuç, uzaktan eğitim öğrencilerinin de ilgili fakültelerince kendilerine gönderilen kaynakla yetindikleri şeklinde yorumlanabilir.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin kendi çalışma motivasyonunu kendisi oluşturması yanında devam ettirmek de zorundadır. Ders çalışırken kısa sürede sıkıldıkları görüşüne katılmada öğrencilerin tamamı kararsız kalmışlardır (Madde 20). Yine çalışılan yerde özel düzenleme yapma (Madde 22) görüşüne katılmada da öğrenciler kararsız kalmışlardır. Her ikisinde de F testi sonuçlarında anlamlı farklılık yoktur.

Etkili ders çalışma stratejileri uygulayabilmek için uygun ortam da gereklidir. Her üç fakültenin öğrencileri eve gelen misafir, çalışma yerlerindeki kargaşa ve arkadaş

ziyaretlerinin ders çalışmalarını olumsuz şekilde etkilediği görüşüne katılmaktadır (Madde 21). Uygulanan F testi sonuçlarına göre de fark yoktur. Bu sonuç, uzaktan öğretim öğrencileri için uygun öğrenme merkezleri oluşturulması gerekir şeklinde yorumlanabilir.

Kitapları okurken sınavlarda sorulabilecek önemli noktaları seçebilme (Madde 23), ders çalışmayı planlamadaki aksaklıklar nedeniyle başarısız olma (Madde 24), görüşlerine katılmada öğrencilerin tamamı kararsız kalırken, çalışmaya ayırdığı zaman oranında başarılı olamama (Madde 25) görüşünü reddetmişlerdir. Tümünde F testi sonuçlarında fark yoktur. Bu sonuçlar, öğrencilerin çalıştıkları oranda başarılı oldukları görüşünde düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Öğrenciler sınava hazırlanırken konuları önem sırası, kitaptaki yeri ve sırası şeklinde kendilerine özgü bir takım hatırlama stratejileri geliştirdikleri görüşüne İktisat ve İşletme fakültesi öğrencilerinin katıldıkları, AÖF öğrencilerin kararsız kaldıkları görülmektedir (Madde 26). F testi sonuçları arasında da fark vardır. Bu sonuca göre İktisat ve İşletme Fakülteleri öğrencilerinin AÖF öğrencilerine göre öğrendiklerini hatırlama stratejilerini daha iyi geliştirmiş oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Yukarıda sözü edilen sonuçlara göre Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde yürütülen akademik danışmanlık ve uygulama hizmetlerine katılan öğrencilerin, genelde bir uzaktan öğretim öğrencisi için gerekli olan etkili ders çalışma stratejilerini kullandıklarını, ancak bu özellikleri AÖF öğrencilerine oranla İktisat ve İşletme Fakülteleri öğrencilerinin biraz daha fazla işe koştukları söylenebilir.

Başlangıçta uzaktan eğitim sistemini yeterince tanımayan ve karşılaşılabileceği güçlükleri kestiremeyen öğrencilerin etkili ders çalışma stratejileri geliştiremedikleri söylenir. Süreç içinde öğrenciler; kendi kendilerine gözlem yapma, kendini değerlendirme, öğrenme ve düşünme alışkanlıklarını analiz etme, verimli öğrenme taktikleri ve uygun ders çalışma stratejileri geliştirebilmektedir.

Çizelge 3'te uzaktan eğitim gören öğrencilerin değişik sınıflarda, hangi etkili ders çalışma stratejilerini kullandıkları ve bunlara ilişkin F testi sonuçları görülmektedir.

“Derslerime çalışmaya başlamam zaman alıyor” (Madde 1) görüşüne katılmada ikinci ve dördüncü sınıf öğrencileri kararsız kalırken, birinci ve üçüncü sınıf öğrencileri katılmaktadır. Uygulanan F testi sonuçlarına göre dördüncü ve üçüncü sınıflar, ikinci ve üçüncü sınıflar ve birinci ve üçüncü sınıflar arasında anlamlı fark vardır. Bu sonuçlara göre dördüncü ve birinci sınıf öğrencilerinin zamanı daha etkin kullandıkları söylenebilir.

Ders çalışmaya başladığında kendilerini yorgun ve bitkin hissetme (Madde 2) ile ilgili görüşe dördüncü sınıflar katılmazken, diğer sınıflardaki öğrenciler kararsız kalmışlardır. F testi sonuçları da anlamlı çıkmıştır. Bu sonuçlara göre ders çalışmaya psikolojik olarak en fazla hazır olan grubun dördüncü sınıf öğrencileri olduğu söylenebilir. Bu durum, okulu bitirme aşamasına gelmesinden kaynaklanmış olabilir. Bütün sınıflardaki uzaktan eğitim öğrencileri bağımsız çalışmayı grupla çalışmaya

tercih etmektedir (Madde 3). Gruplar arasında F testi sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmamaktadır. Bu sonuç, öğrencilerin genelde uzaktan eğitim öğrencilerinin sahip olduğu “bağımsız çalışma”yı tercih etme özelliğine sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenciler bir üniteye çalışmaya başlamadan önce, onun en iyi şekilde nasıl çalışılması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir (Madde 4). Sınıflara göre F testi sonuçlarına göre de fark bulunmamaktadır. Ders kitaplarında yer alan çalışma talimatlarını en fazla ikinci sınıf, daha sonra bunu birinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri dikkate almaktadır (Madde 5). F testi sonuçlarına göre de dördüncü-ikinci sınıflar, üçüncü-ikinci sınıflar ve birinci-ikinci sınıflar arasında fark vardır. Bu fark dördüncü sınıf öğrencilerinin süreç içinde kendilerine özgü çalışma stratejileri geliştirmiş olmalarından kaynaklanmış olabilir.

Çizelge 3. Farklı sınıflardaki öğrencilerinin ders çalışma stratejilerinin karşılaştırılması

Madde	Grup	X	SS	F	LSD
1. Derslerime çalışmaya başlamam uzun zaman alıyor	1.Sınıf	3,43	1,44	4,35**	4-3
	2.Sınıf	3,13	1,54		2-3
	3.Sınıf	4,25	1,14		1-3
	4.Sınıf	3,07	1,44		
2. Çalışmaya başladığım zaman kendimi çalışmayacak kadar çok yorgun hissediyorum.	1.Sınıf	3,02	1,65	2,77*	4-1
	2.Sınıf	3,28	1,43		4-2
	3.Sınıf	3,29	1,33		4-3
	4.Sınıf	2,31	1,54		
3. Derslerime başkaları ile birlikte çalışmaktansa yalnız çalışmayı tercih ederim.	1.Sınıf	4,48	1,00	1,85	-
	2.Sınıf	4,18	1,14		
	3.Sınıf	4,57	0,92		
	4.Sınıf	4,72	0,80		
4. Yeni bir üniteye başladığım zaman üniteyi en iyi şekilde nasıl çalışabilirim diye düşünürüm.	1.Sınıf	4,04	1,36	1,24	-
	2.Sınıf	4,08	1,20		
	3.Sınıf	4,25	0,93		
	4.Sınıf	4,52	0,83		
5. Ders kitaplarında verilen çalışma talimatlarına \ yönergelerine göre çalışırım.	1.Sınıf	3,04	1,59	4,74**	4-2
	2.Sınıf	3,92	1,09		3-2
	3.Sınıf	2,96	0,88		1-2
	4.Sınıf	2,90	1,54		
6. Bana karmaşık gelen konuları kendi kelimelerimle ifade edip, sonra çalışırım.	1.Sınıf	3,93	1,50	1,39	-
	2.Sınıf	3,79	1,08		
	3.Sınıf	3,29	1,67		
	4.Sınıf	3,72	1,07		
7. Konuları okurken bana anlamlı gelen yerlerin altını çizerim.	1.Sınıf	4,72	0,68	4,56**	2-1
	2.Sınıf	4,28	1,21		3-1
	3.Sınıf	4,32	0,90		2-4
	4.Sınıf	4,93	0,37		3-4

Çizelge 3 – devam

8. Ders çalışırken konuların önemli yerlerini not ederim.	1.Sınıf	4,56	0,90	4,07**	4-1
	2.Sınıf	4,13	1,24		
	3.Sınıf	4,18	1,39		
	4.Sınıf	3,55	1,64		
9. Bir konuyu anlamadığımda, anlayana kadar tekrar tekrar okumayı denerim.	1.Sınıf	4,02	1,39	0,66	-
	2.Sınıf	3,95	1,19		
	3.Sınıf	4,36	0,91		
	4.Sınıf	4,10	1,29		
10. Ders çalışırken önemli noktaları gözden geçirmek üzere zaman zaman ara veririm.	1.Sınıf	3,19	1,37	2,36	-
	2.Sınıf	3,69	1,28		
	3.Sınıf	3,64	1,39		
	4.Sınıf	3,93	1,22		
11. Ders çalışırken rakamları, grafikleri ve tabloları atlarım.	1.Sınıf	2,35	1,58	3,41*	1-3
	2.Sınıf	2,74	1,60		
	3.Sınıf	3,50	1,45		
	4.Sınıf	2,93	1,60		
12. Yeni düşünceleri anlamada gerçek yaşamdaki karşılıklarını bulmaya çaba gösteririm.	1.Sınıf	3,59	1,50	0,62	-
	2.Sınıf	3,38	1,18		
	3.Sınıf	3,50	1,50		
	4.Sınıf	3,83	1,14		
13. Öğrendiklerim arasındaki ben-zerlik ve farklılıkları bulmaya çalışırım.	1.Sınıf	3,78	1,31	1,82	-
	2.Sınıf	3,28	1,19		
	3.Sınıf	3,18	1,52		
	4.Sınıf	3,55	1,09		
14. Önceki öğrendiklerim ile yeni öğrendiklerim arasında bağ kurmaya çalışırım.	1.Sınıf	3,96	1,15	0,67	-
	2.Sınıf	3,74	0,94		
	3.Sınıf	3,89	1,17		
	4.Sınıf	4,10	0,98		
15. Çalıştığım konuları bir başkasına öğrettiğimi düşünürüm.	1.Sınıf	2,52	1,42	5,75**	1-3
	2.Sınıf	3,10	1,35		4-3
	3.Sınıf	3,82	1,44		2-3
	4.Sınıf	2,69	1,42		
16. Öğrendiğim konulardaki neden-sonuç ilişkilerini bulmaya çalışırım.	1.Sınıf	3,81	1,32	5,38**	2-1
	2.Sınıf	3,28	1,23		2-4
	3.Sınıf	4,25	0,89		2-3
	4.Sınıf	4,21	0,77		
17. Çalışma konusundaki öğrenme düzeyimi kontrol etmek için ilgili soruları cevaplamaya çalışırım.	1.Sınıf	4,59	0,86	0,11	-
	2.Sınıf	4,64	0,74		
	3.Sınıf	4,64	0,49		
	4.Sınıf	4,69	0,71		
18. Konu ile ilgili bir problem verildiğinde, bu problemi nasıl çözebileceğimi düşünürüm.	1.Sınıf	4,33	1,13	1,00	-
	2.Sınıf	3,92	1,33		
	3.Sınıf	4,04	1,29		
	4.Sınıf	4,07	0,96		

Çizelge 3 – devam

19. Ders kitaplarına ek olarak konu ile ilgili önerilen diğer kaynakları da bulup çalışıyorum.	1.Sınıf	2,57	1,74	3,47*	1-4
	2.Sınıf	2,69	1,30		2-4
	3.Sınıf	3,07	1,59		
	4.Sınıf	3,66	1,40		
20. Ders çalışırken kısa zamanda okuduğum kelimeler anlamsız bir yığın haline geliyor.	1.Sınıf	3,09	1,58	2,52	-
	2.Sınıf	2,62	1,50		
	3.Sınıf	2,71	1,51		
	4.Sınıf	2,14	1,51		
21. Eve gelen misafirler, çalışma yerindeki kargaşa ve arkadaş ziyaretleri çalışmamı engelliyor.	1.Sınıf	3,44	1,55	8,82**	2-3
	2.Sınıf	3,28	1,65		2-4
	3.Sınıf	4,39	0,83		1-3
	4.Sınıf	4,66	0,77		1-4
22. Çalıştığım masada mektup, resim vb dikkat dağıtan gereksiz şeyleri bulundurmam.	1.Sınıf	2,78	1,64	3,57*	1-4
	2.Sınıf	2,97	1,44		1-3
	3.Sınıf	3,75	1,46		2-3
	4.Sınıf	3,59	1,35		
23. Sınavlarda sorulabilecek önemli noktaları seçmekte güçlük hissediyorum.	1.Sınıf	2,80	1,51	0,38	-
	2.Sınıf	2,79	1,30		
	3.Sınıf	2,46	1,50		
	4.Sınıf	2,69	1,49		
24. Ders çalışmayı planlamada güçlük çektiğimden sınavlarda başarısız oluyorum.	1.Sınıf	2,69	1,52	0,58	-
	2.Sınıf	2,36	1,33		
	3.Sınıf	2,57	1,55		
	4.Sınıf	2,76	1,06		
25. Ders çalışmaya çok zaman verdiğim halde başarımlarım yeterli değil.	1.Sınıf	2,13	1,44	1,79	-
	2.Sınıf	2,44	1,27		
	3.Sınıf	1,75	0,97		
	4.Sınıf	2,00	0,93		
26. Sınava hazırlanırken öğreneceğim şeyleri önem sırası, kitaptaki sıra vb mantıklı bir sıraya sokarım.	1.Sınıf	3,70	1,56	0,30	-
	2.Sınıf	3,74	1,12		
	3.Sınıf	3,57	1,14		
	4.Sınıf	3,90	1,23		

n=(1.Sınıf 54, 2.Sınıf 39, 3.Sınıf 28, 4.Sınıf 29); sd=3;146; * p< ,05; ** p< ,01

Öğrenciler, karmaşık buldukları konuları bir ders çalışma stratejisi olarak, kendi sözcükleriyle ifade etmeye çalıştıkları görüşüne katılmaktadır (Madde 6). Bu öğrenmeye ilişkin F testi sonuçlarında fark bulunmamaktadır. Ayrıca farklı sınıflarda bulunan öğrencilerin tamamı, konuları okurken kendileri için anlamlı gelen yerlerin altını çizdiklerini belirtmişlerdir (Madde 7). Ancak bu önermeye katılma düzeylerinde ikinci-birinci sınıflar, üçüncü-birinci sınıflar, ikinci-dördüncü sınıflar ve üçüncü-dördüncü sınıflar arasında F testi sonuçlarına göre fark vardır. Bu sonuçlara göre “anlamlı gelen yerlerin altını çizme” yi bir ders çalışma stratejisi olarak en fazla dördüncü ve birinci sınıfların kullandığı söylenebilir.

Verimli ders çalışma stratejilerinden biri olarak “önemli noktaları not alma” davranışını tüm sınıflardaki öğrencilerin gösterdikleri görülmektedir (Madde 8). Bu davranışa katılmaya ilişkin F testi sonuçlarında fark vardır. Bu sonuca göre ders çalışırken önemli görülen konuları not alma davranışını birinci sınıftaki öğrencilerin, dördüncü sınıftaki öğrencilere göre daha fazla gösterdikleri söylenebilir.

Bir konunun daha iyi anlaşılabilmesi için tekrar ve pekiştirme etkinliklerini kullandıkları görüşüne değişik sınıflarda okuyan öğrencilerin tamamı katılmaktadır. Bu görüşe katılma düzeylerinde F testi sonuçlarına göre fark yoktur (Madde 9).

Kitaptan ders çalışırken önemli noktaları gözden geçirmek üzere zaman zaman ara vermek (Madde 10) şeklinde ifade edilen ders çalışma stratejisine katılma düzeyi birinci sınıf öğrencilerinde kararsız olurken; ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri bu görüşe katılmışlardır. Ancak, sınıflara göre F testi sonuçlarında anlamlı fark yoktur.

Ders çalışırken rakamları, grafikleri, tabloları atarım (Madde 11) şeklindeki görüş; birinci, ikinci ve dördüncü sınıf öğrencileri tarafından reddedilirken, üçüncü sınıf öğrencileri tarafından kabul görmüştür. F testi sonuçlarında birinci ve üçüncü sınıflar arasında .05 düzeyinde anlamlı fark vardır. Bu sonuç birinci sınıf öğrencilerinin, bir metin içinde yer alan grafiksel öğelerden üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha etkin yararlandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Metinde geçen yeni düşünceleri daha iyi anlamak için gerçek yaşamdaki karşılıklarını bulmaya çalışmayı (Madde 12) bir ders çalışma stratejisi olarak kullanıldığı görüşü farklı sınıflardaki öğrencilerin tamamı tarafından kabul görmüştür. F testi sonuçları da sınıflar arasında küçük farklılaşmaların anlamlı olmadığını göstermektedir.

Ders çalışırken öğrendiklerim arasında benzerlik ve farklılık bulmaya çalışırım (Madde 13) görüşüne katılma düzeyi, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinde kararsız olurken, birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri tarafından onaylanmaktadır. Ancak F testi sonuçları sınıflar arasındaki bu farklılaşmaların anlamlı olmadığını göstermektedir.

Önceki öğrendiklerim ile yeni öğrendiklerim arasında bağ kurmaya çalışırım (Madde 14) görüşü bütün sınıflar tarafından onaylanmıştır. F testi sonuçları, sınıflar arasındaki küçük farklılaşmaların da anlamlı olmadığını göstermektedir.

Çalıştığım konuları bir başkasına öğrettiğimi düşünürüm (Madde 15) önermesi birinci sınıf öğrencileri tarafından reddedilirken, ikinci ve dördüncü sınıflar kararsız kalmış, üçüncü sınıf öğrencileri onaylamışlardır. F testi sonuçları birinci-üçüncü sınıf öğrencileri, dördüncü-üçüncü sınıf öğrencileri, ikinci-üçüncü sınıf öğrencileri arasındaki farklılaşmaların anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre sözü edilen ders çalışma stratejisinin en etkili olarak üçüncü sınıflar tarafından kullanıldığı söylenebilir.

Öğrendiğim konulardaki neden-sonuç ilişkilerini bulmaya çalışırım (Madde 16) görüşü birinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri tarafından kabul görünken, ikinci sınıf öğrencileri kararsız kalmışlardır. F testi sonuçları, ikinci sınıf öğrencileri ile diğer sınıflar arasındaki farklılaşmanın anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre sözü edilen ders çalışma stratejisini, ikinci sınıf öğrencilerinin etkili kullanamadıkları söylenebilir.

Çalışma konusunu öğrenip öğrenmediğimi kontrol etmek için ilgili test sorularını cevaplamaya çalışırım (Madde 17) görüşü bütün sınıflar tarafından onaylanmıştır. F testi sonuçları, sınıflar arasındaki küçük farklılaşmaların da anlamlı olmadığını göstermektedir. Konu ile ilgili bir problem verildiğinde, bu problemin nasıl çözülebileceğini düşünürüm (Madde 18) görüşü bütün sınıflar tarafından onaylanmıştır. F testi sonuçları sınıflar arasındaki küçük farklılaşmaların da anlamlı olmadığını göstermektedir.

Ders kitaplarına ek olarak konu ile ilgili olarak önerilen diğer kaynakları da bulup çalışırım (Madde 19) görüşü; birinci sınıf öğrencileri tarafından kabul edilmezken, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri kararsız kalmış, dördüncü sınıf öğrencileri tarafından onaylanmıştır. F testi sonuçları birinci-dördüncü sınıflar ve ikinci-dördüncü sınıflar arasındaki farklılaşmaların anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, ek kaynakların en çok dördüncü sınıf öğrencileri ve en az da birinci sınıf öğrencileri tarafından kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Ders çalışırken kısa zamanda okuduğum kelimeler anlamsız bir yığın haline gelir (Madde 20) görüşü dördüncü sınıf öğrencileri tarafından reddedilirken , diğer sınıflardaki öğrenciler kararsız kalmışlardır. Ancak F testi sonuçları sınıflar arasındaki farklılaşmaların anlamlı olmadığını göstermektedir.

Eve gelen misafirler, çalışma yerindeki kargaşa ve arkadaş ziyaretleri ders çalışmamı engelliyor (Madde 21) görüşü birinci, üçüncü ve dördüncü sınıflar tarafından onaylanmış, ikinci sınıf öğrencileri kararsız kalmışlardır. F testi sonuçları ikinci-üçüncü, ikinci-dördüncü, birinci-üçüncü ve birinci-dördüncü sınıflar arasındaki farklılaşmaların anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre sözü edilen sorunun üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri tarafından daha yoğun hissedildiği söylenebilir. Bu durum üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin mezun olma kaygısını daha yoğun yaşamalarından kaynaklanabilir.

Çalıştığım yerde mektuplar, resimler vb. dikkat dağıtan gereksiz şeyleri bulundurmam (Madde 22) görüşü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri tarafından onaylanırken, birinci ve ikinci sınıf öğrencileri kararsız kalmışlardır. F testi sonuçları birinci-dördüncü, birinci-üçüncü ve ikinci-üçüncü sınıflar arasındaki farklılaşmaların anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre birinci ve ikinci sınıflardaki öğrencilerin ders çalışma ortamının düzenlenmesine, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha az özen gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Kitapları okurken sonradan sınavlarda sorulabilecek önemli noktaları seçmekte güçlük hissediyorum (Madde 23) görüşü, üçüncü sınıf öğrencileri tarafından reddedilirken, diğer sınıflardaki öğrenciler kararsız kalmışlardır. Ancak F testi sonuçları sınıflar arasındaki farklılaşmaların anlamlı olmadığını göstermektedir.

Ders çalışmayı planlamada güçlük çektiğimden sınavlarda başarısız oluyorum (Madde 24) görüşü ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri tarafından reddedilirken, birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri kararsız kalmışlardır. Ancak F testi sonuçları sınıflar arasındaki farklılaşmaların anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin akademik başarılarını kendi kişisel becerilerinin bir sonucu olarak gördükleri şeklinde algılanabilir. Ders çalışmaya çok zaman verdiğim halde başarımla yeterli değil (Madde 25) görüşü bütün sınıflar tarafından reddedilmiştir. F testi sonuçları da sınıflar arasındaki sınırlı farklılaşmaların da anlamlı olmadığını göstermektedir. Sınava hazırlanırken öğreneceğim şeyleri önem sırası, kitaptaki sıra vb. gibi mantıklı bir sıraya koyarım (Madde 26) görüşü bütün sınıflardaki öğrenciler tarafından kabul edilmiştir. F testi sonuçları da sınıflar arasındaki küçük farklılaşmaların anlamlı olmadığını göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Dördüncü sınıf öğrencileri hariç diğer sınıflarda okuyan öğrenciler genel olarak ders çalışmaya başlamakta zorlanmakta, çalışmaya başladıkları zaman da kendilerini yorgun hissetmektedirler.
2. Bütün sınıf ve bölümlerdeki öğrenciler bağımsız olarak kendi kendilerine çalışmayı tercih etmektedir.
3. Genel olarak bütün sınıf ve bölümlerdeki öğrenciler bir üniteyi en iyi şekilde nasıl çalışması gerektiğini düşünme, karmaşık konuları kendi sözcükleriyle ifade etme, tekrar, öğrendiklerini gerçek yaşamla ilişkilendirme, benzerlik ve farklılıkları bulmaya çalışma, önceki ve yeni öğrenmeler arasında bağ kurma, neden-sonuç ilişkilerini arama gibi uygun bilgi işleme stratejilerini kullanmaktadır. Bu stratejilerden bazılarının, 4. sınıf İktisat ve İşletme Fakültesi öğrencileri tarafından daha etkili olarak kullanıldığı söylenebilir.
4. Ders kitaplarında verilen çalışma talimatları Açıköğretim Fakültesi öğrencileri ile, birinci ve ikinci sınıfta okuyan öğrenciler tarafından daha farklı dikkate alınmaktadır. Son sınıflara doğru gidildikçe çalışma talimatlarını dikkate alma azalmaktadır.
5. Uzaktan eğitim öğrencisi için okuduğu materyalin önemli kısımlarını seçebilmesi, öğrenme açısından büyük önem taşır. Bütün sınıflardaki ve bölümlerdeki öğrenciler tarafından önemli noktaların altını çizme, not çıkarma, önemli noktaları gözden geçirmek için zaman zaman ara verme, sınavda soru olarak gelebilecek noktaları seçebilme gibi ana fikrin seçimi ile ilgili stratejiler kullanılmaktadır.

6. Bir uzaktan eğitim öğrencisinin okuduğunu ne kadar anladığı konusunda kendi kendisini test etmesi, ona öğrenmede eksik ya da yanlış olan kısımları belirtme olanağı verir. Bütün bölüm ve sınıflardaki öğrenciler öğrenme düzeylerini kontrol etmek amacıyla konularda verilen soruları cevaplama, bir problemin nasıl çözülebileceğini düşünme gibi test etme stratejilerini kullanmaktadır. Bu stratejileri İktisat ve İşletme Fakültesi öğrencileri Açıköğretim Fakültesi öğrencilerine oranla daha fazla kullanmaktadır. Sözü edilen öğrenme stratejilerini kullanmada sınıflara göre farklılık bulunmamaktadır.

7. Ders kitaplarına ek olarak önerilen kaynaklardan yararlanma düzeyi sınıf yükseldikçe artmaktadır. Bölümler arasında fark bulunmamaktadır.

8. Uygun çalışma ortamı bulma ve düzenleme konusu bütün bölüm ve sınıflardaki öğrenciler tarafından önemli bir sorun olarak görülmektedir. Bu durumun önemli bir sorun yarattığı görüşüne son sınıf öğrencileri, diğerlerine oranla daha fazla katılmaktadır.

Sonuç itibarıyla akademik danışmanlık hizmetlerinden yararlanan denekler; genel olarak öğrenme motivasyonları yüksek, anlamlı ders çalışma stratejilerini oldukça yüksek oranda kullanan, bireysel ve bağımsız çalışmayı tercih eden uzaktan eğitim öğrencileridir. Bazı durumlarda bölümler ve sınıflar arasında küçük farklılaşmalar olmakla birlikte, özellikle sınıflar yükseldikçe bir uzaktan eğitim öğrencisinin sahip olması gereken olumlu özellikleri daha çok gösterdikleri söylenebilir. Ancak bu sonuçların akademik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden yararlanan uzaktan eğitim öğrencilerinden elde edildiği de unutulmamalıdır.

Araştırma bulguları doğrultusunda, uzaktan eğitim hizmetlerini yürüten kurumlarla, alandaki araştırmacılara, şu önerilerde bulunulmaktadır:

1. Uzaktan eğitim öğrencilerine verimli ders çalışma yolları tanıtılmalı, gerekirse öğrenciler kayıt olduklarında kısa süreli bir kurstan geçirilmelidir. Bunun için radyo ve televizyon da kullanılabilir.
2. Uzaktan eğitim öğrencilerinin bağımsız olarak çalışabilecekleri ve bir araya gelebilecekleri öğrenme merkezleri oluşturulmalıdır.
3. Benzer araştırmalar daha geniş gruplarda ve akademik danışmanlık hizmetlerinden yararlanmayan/yararlanamayan öğrencileri de kapsayacak şekilde yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. (1996). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir.
- Alkan, C. (1987). *Açıköğretim: Uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 157.
- Gökdağ, D. (1986). *Uzaktan eğitimde basılı materyaller*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 134.
- Holmberg, B. (1989). *Theory and practice of distance education*. London: Croom Helm.
- Keegan, D. (1995). Distance education technology for the new millenium: compressed video teaching. *ERIC Document Reproduction Service* No: ED 389931.
- Köymen, Ü. (1989). *Açıköğretim sistemi öğrencileri ile geleneksel yükseköğretim öğrencilerinin öğrenme ve ders çalışma stratejilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış araştırma raporu. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim öğrenme ve öğretme*. Ankara.
- Serter, N. (1986). *AÖF akademik danışmanlık ve uygulama hizmetlerinin değerlendirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 243.
- Simonson, M. ve Schlosser, C. (1998). Uzaktan eğitim teorileri. *Türkiye İkinci Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, Ankara: MEB-FRTEB.
- Stirling, D.L. (1997). Toward a theory of distance education: transactional distance. <http://www.stirlinglaw.com/deborah/stir5.htm> adresinden, 17 Temmuz 2002 tarihinde alındı.
- Şimşek, N. ve Karataş, S. (2002). Uzaktan Eğitim teknolojilerinin potansiyeli. *Uzaktan Eğitim ve Araştırma Geliştirme Seminer Kitabı*. 69-93. Ankara: Jandarma Okullar Komutanlığı.
- Teker, N. (1995). Uzaktan eğitimde yapı ve işleyiş: AÖL örneği. Ankara: *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:26, Sayı: 1.
- Türkoglu, A., Doğan, A. ve Yıldırım, A. (1998). *Ders çalışma becerileri*. İzmir.